

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

№3

2025-YIL APREL. NAVBATDAN TASHQARI SON

ISSN: 2992-8982

<https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz/>

2025

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Bosh muharrir:

Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich

Elektron nashr. 441 sahifa.

E'lon qilishga 2025-yil 1-aprelda ruxsat etildi.

Bosh muharrir o'rinbosari:

Karimov Norboy G'aniyevich

Muharrir:

Qurbonov Sherzod Ismatillayevich

Tahrir hay'ati:

Salimov Oqil Umrzoqovich, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Abduraxmanov Kalandar Xodjayevich, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Rae Kvon Chung, Janubiy Koreya, TDIU faxriy professori, "Nobel" mukofoti laureati
Osman Mesten, Turkiya parlamenti a'zosi, Turkiya – O'zbekiston do'stlik jamiyati rahbari
Axmedov Durbek Kudratillayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Sayfullo Normatovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Abduraxmanova Gulnora Kalandarovna, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Kalonov Muxiddin Baxritdinovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Siddiqova Sadoqat G'afforovna, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Xudoyqulov Sadirdin Karimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Maxmudov Nosir, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Samadov Asqarjon Nishonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, professor
Slizovskiy Dimitriy Yegorovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Ikrom Akramovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Eshtayev Alisher Abdug'aniyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Xajiyev Baxtiyor Dushaboyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Hakimov Nazar Hakimovich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Musayeva Shoira Azimovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), professor
Ali Konak (Ali Ko'nak), iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor (Turkiya)
Cham Tat Huei, falsafa fanlari doktori (PhD), professor (Malayziya)
Foziljonov Ibrohimjon Sotvoldixo'ja o'g'li, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dots.
Utayev Uktam Choriyevich, O'z.Respub. Bosh prokuraturasi boshqarma boshlig'i o'rinbosari
Ochilov Farkhod, O'zbekiston Respublikasi Bosh prokuraturasi IJQKD boshlig'i
Buzrukxonov Sarvarxon Munavvarxonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Axmedov Javohir Jamolovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Toxirov Jaloliddin Ochil o'g'li, texnika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), katta o'qituvchi
Bobobekov Ergash Abdumalikovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), v.b. dots.
Djudi Smetana, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Krissi Lyuis, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Glazova Marina Viktorovna, iqtisodiyot fanlari nomzodi (Moskva)
Nosirova Nargiza Jamoliddin qizi, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Sevil Piriyeva Karaman, falsafa fanlari doktori (PhD) (Turkiya)
Mirzaliyev Sanjar Makhamatjon o'g'li, TDIU ITI departamenti rahbari
Ochilov Bobur Baxtiyor o'g'li, TDIU katta o'qituvchisi

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Editorial board:

Salimov Okil Umrzokovich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan

Abdurakhmanov Kalandar Khodjavevich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan

Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor

Rae Kwon Chung, South Korea, Honorary Professor at TSUE, Nobel Prize Laureate

Osman Mesten, Member of the Turkish Parliament, Head of the Turkey–Uzbekistan Friendship Society

Akhmedov Durbek Kudratillayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor

Akhmedov Sayfullo Normatovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor

Abdurakhmanova Gulnora Kalandarovna, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor

Kalonov Mukhiddin Bakhridinovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor

Siddikova Sadokat Gafforovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogical Sciences

Khudoykulov Sadirdin Karimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor

Makhmudov Nosir, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor

Yuldashev Mutallib Ibragimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor

Samadov Askarjon Nishonovich, Candidate of Economic Sciences, Professor

Slizovskiy Dmitriy Yegorovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor

Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor

Akhmedov Ikrom Akramovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor

Eshtayev Alisher Abduganiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor

Khajiyev Bakhtiyor Dushaboyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor

Khakimov Nazar Khakimovich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor

Musayeva Shoira Azimovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Professor

Ali Konak, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor (Turkey)

Cham Tat Huei, Doctor of Philosophy (PhD), Professor (Malaysia)

Foziljonov Ibrokhimjon Sotvoldikhoja ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor

Utayev Uktam Choriyevich, Deputy Head of Department, Prosecutor General's Office of Uzbekistan

Ochilov Farkhod, Head of DCEC, Prosecutor General's Office of Uzbekistan

Buzrukxonov Sarvarkhon Munavvarkhonovich, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor

Akhmedov Javokhir Jamolovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences

Tokhirov Jaloliddin Ochil ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Technical Sciences, Senior Lecturer

Bobobekov Ergash Abdumalikovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Acting Associate Professor

Judi Smetana, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)

Chrissy Lewis, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)

Glazova Marina Viktorovna, Candidate of Economic Sciences (Moscow)

Nosirova Nargiza Jamoliddin kizi, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor

Sevil Piriyeva Karaman, Doctor of Philosophy (PhD) (Turkey)

Mirzaliyev Sanjar Makhmatjon ugli, Head of the Department of Scientific Research and Innovations, TSUE

Ochilov Bobur Bakhtiyor ugli, Senior lecturer at TSUI

Ekspertlar kengashi:

Berkinov Bazarbay, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Po'latov Baxtiyor Alimovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Aliyev Bekdavlal Aliyevich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Xalikov Suyun Ravshanovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Rustamov Ilhomiddin, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Hakimov Ziyodulla Ahmadovich, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Kamilova Iroda Xusniddinovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
G'afurov Doniyor Orifovich, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Fayziyev Oybek Raximovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Tuxtabayev Jamshid Sharafetdinovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Xamidova Faridaxon Abdulkarim qizi, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Yaxshiboyeva Laylo Abdisattorovna, katta o'qituvchi
Babayeva Zuhra Yuldashevna, mustaqil tadqiqotchi

Board of Experts:

Berkinov Bazarbay, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Pulatov Bakhtiyor Alimovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Aliyev Bekdavlal Aliyevich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khalikov Suyun Ravshanovich, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Rustamov Ilkhomiddin, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Khakimov Ziyodulla Akhmadovich, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Kamilova Iroda Khusniddinovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics
Gafurov Doniyor Orifovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogy
Fayziyev Oybek Rakhimovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Tukhtabayev Jamshid Sharafetdinovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Khamidova Faridakhon Abdulkarimovna, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Yakhshiboyeva Laylo Abdisattorovna, Senior Lecturer
Babayeva Zuhra Yuldashevna, Independent Researcher

- 08.00.01 Iqtisodiyot nazariyasi
- 08.00.02 Makroiqtisodiyot
- 08.00.03 Sanoat iqtisodiyoti
- 08.00.04 Qishloq xo'jaligi iqtisodiyoti
- 08.00.05 Xizmat ko'rsatish tarmoqlari iqtisodiyoti
- 08.00.06 Ekonometrika va statistika
- 08.00.07 Moliya, pul muomalasi va kredit
- 08.00.08 Buxgalteriya hisobi, iqtisodiy tahlil va audit
- 08.00.09 Jahon iqtisodiyoti
- 08.00.10 Demografiya. Mehnat iqtisodiyoti
- 08.00.11 Marketing
- 08.00.12 Mintaqaviy iqtisodiyot
- 08.00.13 Menejment
- 08.00.14 Iqtisodiyotda axborot tizimlari va texnologiyalari
- 08.00.15 Tadbirkorlik va kichik biznes iqtisodiyoti
- 08.00.16 Raqamli iqtisodiyot va xalqaro raqamli integratsiya
- 08.00.17 Turizm va mehmonxona faoliyati

Muassis: "Ma'rifat-print-media" MChJ

Hamkorlarimiz: Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti, O'zR Tabiat resurslari vazirligi, O'zR Bosh prokuraturasi huzuridagi IJQK departamenti.

Jurnalning ilmiyligi:

“Yashil” iqtisodiyot va taraqqiyot” jurnali

O'zbekiston Respublikasi Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vazirligi huzuridagi Oliy attestatsiya komissiyasi rayosatining 2023-yil 28-fevraldagi 333/5-sonli qarori bilan ro'yxatdan o'tkazilgan.

MUNDARIJA

ПРИНЦИПЫ ПЕРЕХОДА УЗБЕКИСТАНА К ЗЕЛЁНОЙ ЭКОНОМИКЕ, СУЩЕСТВУЮЩИЕ ПРОБЛЕМЫ И ПЕРСПЕКТИВНЫЕ ВОЗМОЖНОСТИ	12
Набиев Дилмурод Хамидуллаевич	
YaShIL TEXNOLOGIYALAR VA RAQAMLASH TIRISH TA'SIRIDA MEHNAT BOZORINING TRANSFORMASIYASI	19
Abduraxmanov Kalandar Xo'jaevich	
РОЛЬ ТВОРЧЕСКОГО ТРУДА В ПОВЫШЕНИИ ЕГО ЭФФЕКТИВНОСТИ	26
Гулямов Саидахор Саидахмедович, Икрамов Мурат Акрамович, Очилов Акрам Одилович	
BARQAROR RIVOJLANISHNI TA'MINLASH MAQSADIDA "YASHIL IQTISODIYOT"GA O'TISH ZARURATI	33
O.X. Hamidov, D.Sh. Yavmutov	
ESG-ИНСТРУМЕНТАРИЙ КАК ФАКТОР УСИЛЕНИЯ КОНКУРЕНТОСПОСОБНОСТИ РЕГИОНАЛЬНОЙ ЭКОНОМИКИ	38
Татьяна Юрьевна Анопченко, Сергей Вадимович Ревунов, Роман Вадимович Ревунов	
TRANSITION OF RUSSIAN REGIONS TO A CLOSED-LOOP ECONOMY	49
Nikonov Sergey Mikhailovich, Ochilov Akram Odilovich, Filipenko Alexander Alexandrovich	
"YASHIL" IQTISODIYOTNING MOHIYATI VA TUZILISHI	53
Navruz-Zoda Baxtiyor Negmatovich	
ЗЕЛЕНАЯ ЭКОНОМИКА КАК ДРАЙВЕР УСТОЙЧИВОГО РАЗВИТИЯ РЫНКА ТРУДА И МОДЕРНИЗАЦИИ РАБОЧИХ МЕСТ В УЗБЕКИСТАНЕ	59
Зокирова Нодира Каландаровна	
KREATIV IQTISODIYOT VA UNING INDUSTRIYA TURLARINING NAZARIY MASALALARI	64
Mamayunus Pardaev, Obid Pardaev, Akram Ochilov	
EKOLOGIK OMILLARNI HISOBGA OLGAN HOLDA BARQAROR IQTISODIY O'SISHDA ERISHISH	73
Saidov Muhammadali Hakimovich, Ochilov Akram Odilovich, Esanbekov Diyorbek Mirzabek o'g'li	
INNOVASION TEXNOLOGIYALAR ASOSIDA MEVA-SABZAVOTCHILIK MAHSULOTLARI KOOPERASIYASINING SAMARADORLIGINI OSHIRISH YO'LLARI	81
Raxmatulla Ergashev	
KARTOSHKKA MOSLANUVCHAN NAVLARI TURLI EKISH MUDDATLARI VA MULCHALASHLARDA HOSILDORLIGI HAMDA IQTISODIY SAMARADORLIK KO'RSATKICHLARI	86
Ostonaqulov Toshtemir Eshimovich, Toshpulatova Surayyo Tulqin qizi, Ismayilov Alisher Isroilovich	
YASHIL IQTISODIYOT – INNOVATSION RIVOJLANISHNING KALITI	90
Mirzayev Kulmamat Djanakovich, Usmonov Murodjon Dusmurot o'g'li	
ПЕРСПЕКТИВЫ РАЗВИТИЯ «ЗЕЛЁНОЙ ЭКОНОМИКИ» В РЕСПУБЛИКЕ УЗБЕКИСТАН	93
Сайёра Насимовна Хамраева	
SABZAVOT (SHIRIN) MAKKAJO'XORI AJRATILGAN MOSLANUVCHAN NAV-DURAGAYLARINI ASOSIY VA TAKRORIY EKINLAR SIFATIDA TURLI MUDDATLARDA YETISHTIRISHNING IQTISODIY SAMARADORLIGI	97
Ostonaqulov Toshtemir Eshimovich, Nurillaev Ilhom Xolbek o'g'li, Jabborov Botir Shukurovich	
ZAMONAVIY BOZOR MUNOSABATLARIDA SAVDONI RIVOJLANTIRISHNING NAZARIY VA USLUBIY JIHATLARI	101
Ivatov Irisbek	
O'ZBEKISTONDA YASHIL IQTISODIYOTNI RIVOJLANTIRISH ISTIQBOLLARI	105
Yadgarov Akram Akbarovich, Abdiyeva Flora Botir qizi	
GREEN ECONOMY: GLOBAL PERSPECTIVE AND UZBEKISTAN'S PATH	110
Dilmurod Mirza-Akhmedovich Rasulev, Dildorakhon Ulugbek kizi Shomuradova	
OLIY TA'LIM XIZMATLARINI RAQAMLI TEXNOLOGIYALAR ASOSIDA TARG'IB QILISH BO'YICHA XORIJ TAJRIBASI	113
Musayev Bekjon Shukurillayevich	

TURIZM INDUSTRIYASINI BARQAROR STRATEGIK RIVOJLANTIRISHDA QO'LLANILADIGAN USULLAR TAHLILI	116
Turdibekov Xasan Ibragimovich	
ЗЕЛЁНОЕ ФИНАНСИРОВАНИЕ И ФАКТОРЫ ЕГО РАЗВИТИЯ В УЗБЕКИСТАНЕ	120
Орипов Ильхом Абдуллаевич	
Перспективы развития цифровой трансформации в Республике Узбекистан	128
Мусабеков Джорабек Хакимджанович, Воронин Сергей Александрович	
YASHIL IQTISODIYOT – BARQAROR RIVOJLANISHNING MUHIM OMILI SIFATIDA.....	133
G.Erkayeva	
Barqaror ish o'rinlarini yaratishda yashil iqtisodiyotning o'rni	138
Qo'chqorov G'aybulla Fayzullayevich, Qo'ziyeva Shaxnoza Bozor qizi	
ПРОБЛЕМЫ РАЗВИТИЯ ИНФОРМАЦИОННЫХ ТЕХНОЛОГИЙ В УЗБЕКИСТАНЕ	141
Фазлитдин Бахадирович Аминов	
RESPUBLIKADA EKOLOGIK TOZA MAHSULOT YETISHTIRISH ASOSIDA ELEKTRON SAVDONI RIVOJLANTIRISH.....	145
Q. J. Mirzayev, F. F. Ulug'murodov	
Qoraqalpog'istonda sanoatni restruktizatsiyalash va yashil iqtisodiyotni rivojlantirish: muammolar, istiqbollar va statistik tahlillar	150
Abipova Gulmira Salavatdinovna	
CHORVACHILIK XO'JALIKLARINI RIVOJLANTIRISHDA AGLOMERATSIYANING AHAMIYATI.....	153
Xusainov Oybek Jabborovich	
RAQAMLI TRANSFORMATSIYA STRATEGIYASINING KOMPANIYA UCHUN AHAMIYATI.....	156
Ergashev Toxir Kurbanovich, Toxirova Nigora Zokirjon qizi	
CHORVACHILIK KLASSTERLARI VA AGLOMERATSION RIVOJLANISH: O'ZARO TA'SIR VA SYNERGIYALAR	161
Xusainov Oybek Jabborovich 161	
HUDUDLARNING INNOVATSIYON SALOHİYATINI VAHOLASH	165
J.A. Ismatullayev, A. Do'lanov	
СОСТОЯНИЕ И ПЕРСПЕКТИВЫ РАЗВИТИЯ ИННОВАЦИОННОГО ПОТЕНЦИАЛА РЕСПУБЛИКИ УЗБЕКИСТАН	171
Нафасов Тохиржон, Г. П. Эркаева	
Mamlakatimizda ishsizlikni kamaytirishga qaratilgan islohotlar.....	174
Djurayev Olimjon Narkulovich	
USE OF THE ADVANCED EXPERIENCE OF FOREIGN COUNTRIES OF FARMING AND HOUSEHOLDS....	178
Ochilova Nargiza Akramovna	
SHAHAR AGLOMERATSIYALARINING RAQOBATBARDOSHLIGINI OSHIRISH OMILLARI.....	181
Xidayatova Nigora Shorakibovna	
IQTISODIY O'SISHDA MEHNAT MIGRATSIYASINING AHAMIYATI.....	184
Djurayev Olimjon Narkulovich, Saidakbarov Jamshid Ne'matullo o'g'li	
TURIZMNIDA RIVOJLANTIRISHDA TRANSPORT XIZMATLARINI TAKOMILLASHTIRISH	189
Qosimov Jahongir	
РЫНОК ГОСТИНИЧНЫХ УСЛУГ В ТУРИЗМЕ В УСЛОВИЯХ ДИВЕРСИФИКАЦИИ И ДЕМОКРАТИЗАЦИИ ГОСТИНИЧНОЙ ИНДУСТРИИ.....	192
Ташмаматов Садирдин Нажмиддинович	
O'zbekistonda turizm sohasida faoliyat yuritayotgan kadrlar malakasini oshirishda dual ta'limdan foydalanishni boshqarish.....	196
Ochilov Akram Odilovich, Xamidova Mo'tabarxon Abdumalik qizi	
МАКТАБГАЧА ТА'ЛИМ TASHKILOTLARIDA AUTSORSING XIZMATLARIDAN FOYDALANISH MEKANIZMINI TAKOMILLASHTIRISH	201
Nasiba Ergasheva	
KORXONALARDA XODIMLARNI BOSHQARISHNING ASOSIY TAMOYILLARI	207
Djurayev Olimjon Narkulovich, Nurullayeva Vazira O'ktamovna	
ЗЕЛЁНЫЕ ИНВЕСТИЦИИ: ПЕРСПЕКТИВЫ И РИСКИ	211
Номазов Бахром Бобомурадович	

ИНТЕГРАЦИЯ ПРИНЦИПОВ ESG В ФИНАНСОВУЮ СФЕРУ РЕСПУБЛИКИ УЗБЕКИСТАН	215
Алимова Азиза Шерзатовна	
THE IMPACT OF ARTIFICIAL INTELLIGENCE AND DIGITAL TECHNOLOGIES ON MANAGEMENT	219
Ergashev Tokhir Kurbanovich, Tohirova Nigora Zokirjon kizi	
O‘ZBEKISTONNING “YASHIL IQTISODIYOT STRATEGIYASI”NI AMALGA OSHIRISHNING ZARURIYATI VA ISTIQBOLLARI	224
Ergasheva Nazira Muratovna, Soyibov Mirjon Bekjonovich	
ТЕОРЕТИЧЕСКИЕ ОСНОВЫ УСЛУГ СОЦИАЛЬНОЙ ИНФРАСТРУКТУРЫ, ВЛИЯЮЩИХ НА ПОВЫШЕНИЕ УРОВНЯ И КАЧЕСТВА ЖИЗНИ НАСЕЛЕНИЯ	227
Алимова Муниса Юлчиевна	
РАЦИОНАЛЬНОЕ ИСПОЛЬЗОВАНИЕ ОБУВНОЙ ПРОМЫШЛЕННОСТИ КАК ФАКТОР ПОВЫШЕНИЯ ЕЁ ЭКОНОМИЧЕСКОЙ ЗНАЧИМОСТИ.....	232
Расулов Нозимжон Набиджонович	
AGLOMERATSIYA VA IQTISODIY O‘SISH: SABAB–OQIBAT ALOQASI (QASHQADARYO VILOYATI MISOLIDA)	236
Xidoyatova Nigora Shorakibovna	
KORXONALARNING SOLIQ IDORALARIDA HISOBGA OLINISHIDAN HOSIL BO‘LGAN ORTIQCHA TO‘LOVLARINI VOJXONA TO‘LOVLARIDA HISOBGA OLISH MEKANIZMINI TAKOMILLASHTIRISH	239
Boykabilov Bahodir Mustafaevich	
UZOQ MUDDATLI AKTIVLARGA INVESTITSIYALAR HISOBINI TAKOMILLASHTIRISHNING AHAMIYATI	242
Egamberdiyeva Salima Rayimovna, Bozorov Yashnarbek Xayrulla o‘g‘li	
ORGANIK QISHLOQ XO‘JALIGIDA “IXTISOSLASHTIRILGAN AGROKOOPERATIV” TASHKIL ETISH ORQALI TA‘MINOT ZANJIRI BOSHQARUVINI TAKOMILLASHTIRISH.....	248
Amirqulov Shuxrat Olimovich	
MAMLAKATIMIZDA OLIY TA‘LIM MUASSASALARINING MOLIYAVIY RESURSLARDAN SAMARALI FOYDALANISHI UCHUN ZAMONAVIY HUQUQIY ASOSLARI.....	254
Xayriddinov Shuxrat Botirovich	
TURIZMNING MADANIY-TARIXIY RESURSLARI: ASOSIY TUSHUNCHALAR VA TAMOYILLAR	258
Ruzmanov Dilshod Usmanovich	
BARQAROR TURIZM DESTINATSIYALARINING SIG‘IMINI BAHOLASH METODIKASI.....	262
Ibroximov Nodirbek Xasanovich	
ВОЗОБНОВЛЯЕМЫЕ ИСТОЧНИКИ ЭНЕРГИИ КАК ОСНОВА ЗЕЛЕННОЙ ЭКОНОМИКИ В УЗБЕКИСТАНЕ	266
Хусаинов Равшан Рахимович	
ЭКОЛОГИЧЕСКИЙ МАРКЕТИНГ И ПОВЕДЕНИЕ ПОТРЕБИТЕЛЕЙ.....	272
Раимова Муборак Джураевна	
“YASHIL IQTISODIYOT”NING ASOSIY XUSUSIYATLARI	276
Djumayev Asqar Xaydarovich	
RAQAMLI MARKETINGNING ISTE‘MOLCHI XULQ-ATVORIGA TA’SIRI.....	281
Raimova Muborak Jurayevna, Dilmurodov O‘tkir	
HUDUDNING IJTIMOIY-IQTISODIY SALOHİYATINI RIVOJLANTIRISH OMILLARI	287
SH.A. Buriyev	
SAVDO XIZMATLARINING ASOSIY FAOLIYAT KO‘RSATKICHLARI TIZIMINI BAHOLASH.....	291
Muxamedova Aziza Ravshanovna	
YASHIL IQTISODIYOT VA GLOBAL IQLIM O‘ZGARISHI: YASHIL IQTISODIYOTNING IQLIM O‘ZGARISHINI YENGISHDAGI O‘RNI VA GLOBAL HAMKORLIK.....	295
Usmonov Murodjon Xolmurod o‘g‘li, Ulug‘bek Eshmaxmatov	
КОНЦЕПТУАЛЬНЫЕ ОСНОВЫ ФОРМИРОВАНИЯ МЕХАНИЗМА НАЛОГОВОГО АДМИНИСТРИРОВАНИЯ НА ПРИМЕРЕ УЗБЕКИСТАНА.....	299
Абдулов Дамир Рустамович	
O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASIDA YASHIL IQTISODIYOTGA O‘TISH ISTIQBOLLARI	305
Yuldashev Shamsiddin Qiyamiddinovich, Boliyeva Baxora Farxodovna	

ЗЕЛЕНАЯ ЭКОНОМИКА: КОНЦЕПЦИИ, ТЕНДЕНЦИИ И ПЕРСПЕКТИВЫ РАЗВИТИЯ.....	308
Туляганова Шахноза Самукджановна	
O‘TA ERTAGI TARVUZNING HIMOYALANGAN JOYLAR UCHUN MOSLANUVCHAN NAV VA DURAGAYLARINI AJRATISH, ULARNI TURLI O‘G‘IT ME‘YORLARIDA HOSILDORLIGI VA IQTISODIY SAMARADORLIGI.....	311
Ostonaqulov Toshtemir Eshimovich, Amirov Xamidulla Suyunovich, Umirova Durdona Muqum qizi	
ТЕНДЕНЦИИ И ПЕРСПЕКТИВЫ РАЗВИТИЯ ПЛОДООВОЩНОЙ ОТРАСЛИ В УЗБЕКИСТАНЕ	315
Уралов Элшод, Вельм М.В.	
DEVELOPMENT STRATEGY AS A MODEL OF PROGRESS IN HUMAN RESOURCE DEVELOPMENT IN UZBEKISTAN.....	320
Abdiev Alimardon	
ОСОБЕННОСТИ ПОВЫШЕНИЯ ЭФФЕКТИВНОСТИ СЕКТОРА ГОСУДАРСТВЕННОЙ СЛУЖБЫ И РАЗВИТИЯ КАДРОВОГО ПОТЕНЦИАЛА.....	322
Мухаммадбобур Салимов	
KICHIK BIZNES VA XUSUSIY TADBIRKORLIK FAOLIYATI RIVOJLANISHIGA TA‘SIR ETUVCHI OMILLAR.....	326
Suyunov Jabbor Mahmudovich	
“SALOHIYAT” TUSHUNCHASINING MAZMUNI VA IQTISODIY-IJTIMOY MOHIYATI.....	331
Zoirov G‘olibjon Toshtemir o‘g‘li	
DAVLAT BOSHQARUVIDA SUN‘IY INTELLEKTDAN FOYDALANISHNING AHAMIYATI	334
Salimov Muhammadbobur Qodir o‘g‘li	
O‘QUV JARAYONLARINI TASHKIL ETISH VA BOSHQARISH SAMARADORLIGINI OSHIRISH	337
Tilakov Sherzod	
TIJORAT BANKLARIDA KORPORATIV BOSHQARUVNING XALQARO TAMOYILLARI ASOSIDA BOSHQARUV SIFATINI OSHIRISHDA YASHIL IQTISODIYOTNING AHAMIYATI.....	340
Sattarov Umirzoq, Ro‘ziev Zafar Ikromovich	
YASHIL IQTISODIYOT SHAROITIDA O‘ZBEKISTONDA SANOAT XOM ASHYOLARIDAN SAMARALI FOYDALANISH TENDENSIYALARI.....	343
Xazratov Sarvar Ibragimovich	
YURTIMIZDA RAQAMLI IQTISODIYOT SHAROITIDA KADRLAR TAYYORLASHNING ZAMONAVIY TENDENSIYALARI	348
G‘aniyev Shaxzod Shuhrat o‘g‘li, O‘rinov Diyorbek Xolmo‘min o‘g‘li	
QASHQADARYO VILOYATI O‘QUV MARKAZLARI VA KURSLARINI BOSHQARISH SAMARADORLIGINI OSHIRISH	353
Tilakov Sherzod Akbarovich	
SANOAT KORXONALARIDA MAHSULOT ISHLAB CHIQRISH VA SOTISH SIFATI HAMDA SAMARADORLIGINI OSHIRISHDA XODIMLARNI BOSHQARISH YO‘NALISHLARI.....	357
Ochilov Akram Odilovich, Ziyodullayeva Marjona Alisher qizi	
OMMAVIY TADBIRLAR YORDAMIDA TURIZMNI RIVOJLANTIRISH: O‘ZBEKISTON VA XALQARO TAJRIBA.....	360
Ibragimov Sardorbek Xusanovich	
Анализ цифровой трансформации и её влияния на привлечение инвестиций в регионы Узбекистана.....	365
Рахмонова Дурдона Хасан кизи	
Korxonalar moliyaviy salohiyatini baholashning statistik tahlili.....	370
M.O. Musurmonova	
DIRECTIONS FOR IMPROVING THE FINANCIAL MANAGEMENT SYSTEM OF THE BANKING SYSTEM OF THE REPUBLIC OF UZBEKISTAN	377
Kadirov Lutfulla Khalimovich	
PROBLEMS OF EMPLOYMENT IN THE LABOR MARKET OF UZBEKISTAN AND STRATEGIC DIRECTIONS FOR THEIR SOLUTION	381
Sharopov Temirmalik Rustam o‘g‘li	

“YASHIL” IQTISODIYOT TAMOYILLARI ORQALI QASHQADARYO VILOYATI SANOAT KOMPLEKSINI TAKOMILLASHTIRISH	385
U.Shukurov	
Foreign experiences in attracting investments in service industries	390
Hazratkulov Shahboz Boboqul oqli	
YASHIL IQTISODIYOTDA TA'LIMNING ROLI	394
Babayeva Lola Ibragimovna	
O'ZBEKISTONDA YASHIL IQTISODIYOTNING RIVOJLANISHI UCHUN DAVLAT TOMONIDAN YARATILAYOTGAN IMKONIYATLAR.....	398
Xudoyorov Azizbek Avaz o'g'li	
OLIY TA'LIM MUASSASALARIDA TA'LIM SIFATINI YAXSHILASHNING XORIJ TAJRIBASI.....	404
Safarov Sh. S.	
IJTIMOYIY MENEJMENTDA RAQAMLI TRANSFORMATSIYA: XALQARO TAJRIBA VA ULARNI O'ZBEKISTON SHAROITIDA JORIY ETISH ISTIQBOLLARI	408
G'aniyev Shaxzod Shuhrat o'g'li, Davronova Farangiz	
«Государственный финансовый контроль: Казначейский контроль в бюджетном процессе и перспективы его развития».....	415
Файзуллаева Зилола Равшановна, Д.Х. Пулатов	
YANGI O'ZBEKISTONDA YASHIL RAQAMLI IQTISODIYOTGA O'TISHNING ASOSIY JIHATLARI.....	421
Urozoza Shaxlo Hasan qizi, Hazratqulov Shahboz Boboqul o'g'li	
OLIY TA'LIM SIFATINI OSHIRISH MASALALARI: XALQARO TAJRIBA VA ULARNI O'ZBEKISTON SHAROITIDA JORIY ETISH ISTIQBOLLARI	427
Safarov Shoxrux Sattor o'g'li	
PROSPECTS FOR IMPROVING THE EFFICIENCY OF HUMAN RESOURCES IN UZBEKISTAN.....	431
Alimardonova Gulfizoda Alimardon kizi	
QISHLOQ XO'JALIGIDA KAPITAL QO'YILMALAR HISOBINI TO'G'RI TASHKIL ETISHNING AHAMIYATI	434
Egamberdiyeva Salima Rayimovna	

UDK: 339.466.54

MAKTABGACHA TA'LIM TASHKILOTLARIDA AUTSORSING XIZMATLARIDAN FOYDALANISH MEXANIZMINI TAKOMILLASHTIRISH

Nasiba Ergasheva

Qarshi davlat texnika universiteti dotsenti, i.f.f.d., PhD

ORCID: 0009-0002-6479-6709

E-mail: nasibaergasheva1988@gmail.com

Annotatsiya: Ushbu maqolada maktabgacha ta'lim tashkilotlarida outsorsing xizmatlaridan foydalanish mexanizmining tarkibiy qismlari, shu jumladan, outsorsing xizmatlarining maqsad va vazifalari, mijoz tomonidan outsorsing xizmatlar bozorini tanlash, outsorsing shartnomasini tuzish va boshqarish jarayonlari bo'yicha ilmiy asoslangan taklif va tavsiyalar keltirilgan.

Kalit so'zlar: outsorsing, outsorser, maktabgacha ta'lim tashkiloti, xavf, samaradorlik, outsorsing mexanizmi, sifat, outsorsing xizmat, baholash, narx, outsorsing narxi.

Abstract: This article presents scientifically based proposals and recommendations on the components of the mechanism for using outsourcing services in preschool educational organizations, including the goals and objectives of outsourcing services, the selection of the outsourcing services market by the client, and the conclusion and management of an outsourcing agreement.

Key words: outsourcing, outsourcer, preschool educational organization, risk, efficiency, outsourcing mechanism, quality, outsourcing service, evaluation, price, outsourcing price.

Аннотация: В статье представлены научно обоснованные предложения и рекомендации по составляющим механизма использования услуг аутсорсинга в дошкольных образовательных организациях, включая цели и задачи услуг аутсорсинга, выбор рынка услуг аутсорсинга заказчиком, процессы заключения и управления договором аутсорсинга.

Ключевые слова: аутсорсинг, аутсорсер, дошкольная образовательная организация, риск, эффективность, механизм аутсорсинга, качество, услуга аутсорсинга, оценка, цена, стоимость аутсорсинга.

KIRISH

Yangi O'zbekiston taraqqiyotining hozirgi bosqichida maktabgacha ta'lim tashkilotlarini to'liq xususiy sektorga o'tkazish orqali ularning sifati va samaradorligini oshirish, aholining ijtimoiy xizmatlarga bo'lgan ehtiyojlarini yanada to'laroq qondirish masalalariga alohida e'tibor qaratilmoqda. 2022–2026-yillarga mo'ljallangan Yangi O'zbekistonning Taraqqiyot strategiyasida ham "...maktabgacha ta'lim tashkilotlari bilan qamrab olish samaradorligini yanada oshirish, DXSH asosida maktabgacha ta'lim tashkilotlarini keng joriy etish, iqtisodiyotda xususiy sektor ulushini oshirish" [1] ustuvor vazifalar etib belgilangan.

Shuningdek, O'zbekistonda outsorsing xizmatlarining rivojlanishi maktabgacha ta'lim tizimida sog'lom ovqatlanishni tashkil etish, sog'liqni saqlash tizimida bemorlarni ovqatlantirish, kir yuvish, tibbiy buyumlarni zararsizlantirish, tibbiy tashxislar, global raqamli ekotizim va biznes jarayonlari outsorsingi sohasini jadal rivojlantirish o'ta dolzarb va muhim vazifalardan deb qaralmoqda. Ushbu yo'nalishdagi vazifalarni amalga oshirish, outsorsing xizmatlarini rivojlantirish asosida maktabgacha ta'lim tashkilotlarida sifatli xizmat ko'rsatishni ta'minlash yo'llarini o'rganishga qaratilgan ilmiy-tadqiqot ishlarining dolzarbligini belgilab beradi.

Maktabgacha ta'lim tashkilotlari mamlakatimizdagi uzluksiz ta'lim tizimining boshlang'ich bo'g'inidir. Bu tashkilotlarga 3–7 yoshli bolalar qabul qilinadi. Maktabgacha ta'lim tashkilotlarining asosiy vazifasi – beg'ubor, murg'ak qalbli yosh bolalarni sog'lom o'stirish, umuminsoniy qadriyatlar asosida tarbiyalash, yoshiga mos ravishda zamonaviy bilim va tarbiya berish hamda ularning ma'naviy yuksalishini ta'minlashdan iboratdir.

Keyingi yillarda maktabgacha ta'lim tashkilotlariga mamlakat Prezidenti va Hukumati tomonidan katta e'tibor berilmoqda, hududlarda zamonaviy jahon talablariga javob beradigan, har tomonlama yaxshi jihozlangan bolalar bog'chalari qurilmoqda. Bu sohaga xususiy sektor jalb qilinib, davlat-xususiy sherikchiligi asosida yoki xususiy, oilaviy bog'chalar ko'paymoqda. Natijada yosh bolalarni maktabgacha ta'lim tashkilotlariga qamrab

olish darajasi 2023-yilda 3–7 yoshli bolalar uchun 74,4 foizga, jumladan, 6 yoshli bolalarni maktabgacha tayyorlov tizimi bilan qamrab olish darajasi 92 foizga yetkazildi.

Bolalar bog'chalaridagi mutaxassis-pedagoglar bolalarning qobiliyati va imkoniyatlarini aniqlab, ularning qiziqishlarini o'rganib, ota-onalarga bolalar tarbiyasi bo'yicha zarur tavsiyalar berishlari lozim. Shu sababli ota-onalar maktabgacha ta'lim tashkilotlari bilan muntazam aloqada bo'lishlari kerak.

Maktabgacha ta'lim tashkilotlaridagi sharoitlar (maktabgacha yoshdagi bolaning o'ziga xos xususiyatlariga yo'naltirilgan ta'lim muhiti, jamoada ijobiy mikroiklim, yuqori sifatli mehnatni rag'batlantirish tizimi, maktabgacha ta'lim tashkilotlari faoliyatini ijodiy yo'naltirish va uning rahbari, oilaning ta'lim ehtiyojlari va so'rovlariga yo'naltirish, o'quv jarayonining holatini muntazam ravishda jamoaviy muhokama qilish va vakolatli boshqaruv qarorlarini qabul qilish va boshqalar), ovqatlanish va sport to'garaklari uchun ko'rsatilayotgan outsorsing xizmatlari sifatiga o'z ta'sirini ko'rsatadi.

O'zbekiston iqtisodiyotida outsorsing xizmatlari yaqinda paydo bo'ldi. Bu outsorsing shartnomalarini faol ravishda tuzishni boshlagan mahalliy tashkilot va kompaniyalar uchun yangi xizmat ko'rsatish sohasi hisoblanadi. Fikrimizcha, bunday xizmatlarning mahalliy amaliyotda keng tarqalishini cheklovchi omillardan biri – ulardan foydalanishning ishlab chiqilgan to'g'ri mexanizmining mavjud emasligidir.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR TAHLILI

Outsorsing xizmatlaridan foydalanish sifatini baholash muammosi va ularni amaliyotga joriy etishga bag'ishlangan ishlanmalar tahlili, shuningdek, outsorsing xizmatlaridan foydalanish mexanizmi muammosini o'rganish xorijiy va mahalliy iqtisodchi olimlar tomonidan tadqiq etilgan.

Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida outsorsing xizmatidan foydalanish masalasi ko'plab iqtisodchi olimlar tomonidan tadqiq qilinib kelmoqda. Ushbu olimlar qatoriga Gilmiyarova M.R. [2], Fedorova Ye.A., Yermolov A.V. [3], Korneychik M., Lyasuskaya N. [4], Vasilyev A.S., Mirgorodskaya T.V. [5], Yeskova L.F., Drozd A.M., Manevich A.V. [6], Pardayev M.Q. [7], Urazov B.K. [8] va boshqalar kiradi.

Ushbu tadqiqot yo'nalishining o'ziga xos xususiyati shundaki, mavjud xorijiy va mahalliy ilmiy ishlarning aksariyati faqat outsorsing xizmatlari bozorining ayrim segmentlariga qaratilgan. Bu asosan outsorsingning ma'lum bir turidan foydalanish va u bilan bog'liq muammolarga tegishli tadqiqotlardir.

Outsorsing sohasida olib borilayotgan nazariy tadqiqotlar va O'zbekiston Respublikasi tashkilotlari tomonidan to'plangan juda kam amaliy tajribaga qaramay, outsorsing xizmatlaridan sifatli foydalanish mexanizmi rivojlanish yo'lida bormoqda. Ushbu masala bo'yicha ilmiy ishlarning juda kamligi, maktabgacha ta'lim tashkilotlarida outsorsing xizmatlaridan foydalanish sifatini baholash faoliyatini ishlab chiqadigan chuqur va tizimli tadqiqotlar olib borishni taqozo etmoqda.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Qashqadaryo viloyati maktabgacha ta'lim tashkilotlarida outsorsing xizmatlaridan foydalanish mexanizmini asoslab berish, outsorsing xizmatlaridan foydalanish mexanizmini ishlab chiqish va amaliyotga qo'llashning uslubiy ta'minotini yaxshilashga qaratilgan masalalar mantiqiy fikrlash, qiyosiy tahlil, so'rovnoma, iqtisodiy tahlil va tizimli tahlil vositasida izohlanadi.

TAHLIL VA NATIJALAR

O'zbekiston iqtisodiyotida outsorsing xizmatlari nisbatan yaqinda paydo bo'ldi. Bu outsorsing shartnomalarini faol ravishda tuzishni boshlagan mahalliy kompaniyalar uchun yangi xizmat ko'rsatish sohasi hisoblanadi. Bizning fikrimizcha, bunday xizmatlarning mahalliy amaliyotda keng tarqalishini cheklovchi omillardan biri – ulardan foydalanishning ishlab chiqilgan va kelishilgan mexanizmining mavjud emasligi hisoblanadi.

Shu munosabat bilan, ushbu sohani o'rganish, menejerlar va kompaniyalar rahbarlarining mumkin bo'lgan xatolarga yo'l qo'ymasliklari uchun maktabgacha ta'lim tashkilotlarida outsorsing xizmatlaridan foydalanish mexanizmining eng muhim nuqtalarini aniqlash zarur deb hisoblaymiz.

Shu nuqtai nazardan, biz outsorsing xizmatlaridan foydalanish mexanizmini O'zbekiston maktabgacha ta'lim tashkilotlari uchun ushbu xizmat turidan amalda foydalanish imkonini beruvchi mantiqli va o'ziga xos harakatlar tizimi sifatida ko'rib chiqishni taklif qilamiz. Mexanizmining tan olingan ta'riflari orasida quyidagilar mavjud:

Iqtisodiy mexanizm – tashkiliy tuzilmalar va boshqaruvning o'ziga xos shakllari va usullari, shuningdek huquqiy normalar majmui bo'lib, ular yordamida muayyan sharoitlarda, takror ishlab chiqarish jarayonida amalda bo'ladigan iqtisodiy qonunlar ro'yobga chiqariladi.

Nazorat (boshqarish) mexanizmi – bu kishilar faoliyatiga ta'sir ko'rsatish vositalari majmuasidan iborat. Bunday vositalarga manfaatlar, qadriyatlar, motivlar, munosabatlar, qo'rquvlar, ustuvorliklar va rag'batlantirishlar

kiradi. Boshqaruv vositalari hayot sharoitlari bilan shakllanadi va boshqaruv munosabatlari jarayonida loyihalashtiriladi. Boshqaruv jarayoni – bu boshqaruv harakatini tashkil etuvchi harakatlar, jarayonlar ketma-ketligi va xizmat sifatida ifodalanadi. U to'rt bosqich bilan tavsiflanadi: maqsadni belgilash, vaziyatni aniqlash va baholash, muammoni izlash va aniqlash, boshqaruv qarorini ishlab chiqish va uni amalga oshirish orqali muammolarni hal qilish. Boshqaruv jarayonini amalga oshirishda axborotning mavjudligi, qiymati, miqdori va uni o'z vaqtida olish va qayta ishlash imkoniyati katta ahamiyatga ega.

Xodimlarni boshqarish mexanizmi – bu tashkilotdagi xodimlarning kasbiy tajribasini boshqarish, ularning martaba strategiyasini amalga oshirishni ta'minlaydigan ta'sir ko'rsatish vositalari va kadrlar texnologiyalari majmuasidir.

Mahsulot sifatini boshqarish mexanizmi – bu o'zaro bog'liq bo'lgan boshqaruv obyektlari va subyektlari, mahsulot hayotiy tsiklining turli bosqichlarida va sifat menejmenti darajalarida qo'llaniladigan tamoyillar, usullar va boshqaruv funksiyalari tizimidir.

Mexanizm konsepsiyasini shakllantirishga turli yondashuvlarni o'rganish asosida, bizning fikrimizcha, outsorsing xizmatlaridan maktabgacha ta'lim tashkilotlarida foydalanish mexanizmi quyidagicha ta'riflanadi:

– outsorsingning maqsad va vazifalarini ishlab chiqish bilan bog'liq mijoz tashkilotlarning mantiqli harakatlar tizimi;

– boshqaruv tamoyillari, funksiyalari va usullarini aniqlash;

– outsorsing tashkilotini tanlash;

– shartnoma tuzish va uning barcha bosqichlarida minimal risklar bilan bajarilishini nazorat qilish;

– maxsus tashkiliy tuzilma – vakolatlar markazi yordamida ko'rsatiladigan xizmatlarning yuqori samaradorligi va sifatini ta'minlash.

Yuqoridagi ta'riflar mazmunidan kelib chiqib, biz xo'jalik yurituvchi subyektlarni boshqarish samaradorligini oshirish maqsadida outsorsing xizmatlaridan maktabgacha ta'lim tashkilotlarida foydalanish mexanizmining tarkibiy elementlarini shakllantirdik (1-rasm).

NAZORAT FUNKSIYALARI	tadqiqotni rejalashtirish	Autsorsing xizmatlari uchun tashkilotni tanlash	iqtisodiy-tashkiliy	BOSHQARUV USULLARI
	tashkilotni rejalashtirish	Shartnoma tuzish outsorsing tashkiloti (X2S uchun ball)	iqtisodiy-tashkiliy	
	tashkilot motivatsiyasini muvofiqlashtirish	Xavf samaradorlik va ko'rsatkichlariga e'tibor berish)	ijtimoiy-psixologik	
	muvofiqlashtirish nazoratini tartibga solish	Shartnomaning amal qilish muddati (XSC ko'rsatkichlariga e'tibor berish)	Iqtisodiy-tashkiliy, ijtimoiy-psixologik	
	tadqiqotni rejalashtirish	Shartnomani tugatish yoki davom ettirish (haqiqiy baholash xizmat sifati)	tashkiliy-iqtisodiy	

Eslatma: X2S - xavflar, samaradorlik va sifat

1-rasm -Autsorsing xizmatlaridan maktabgacha ta'lim tashkilotlarida foydalanish mexanizmining tarkibiy elementlari¹

Autsorsing xizmatlariga murojaat qilishdan oldingi bosqichda mijoz tashkilotlar asosiy maqsadlarni aniqlashi zarur. Autsorsing xizmatlari loyihasi samarali bo'lishi uchun muayyan holatda tashkilotning haqiqiy niyatlari, maqsad va vazifalarini hisobga olish muhim ahamiyat kasb etadi. Maqsadlar tashkilotning individual xususiyatlariga mos ravishda aniqlanib, uning faoliyatiga yo'naltirilgan bo'lishi lozim.

Bundan tashqari, vazifalarni chorra-tadbirlar tizimi sifatida to'g'ri belgilash va maqsadlarga amalda erishish mumkin bo'lgan majburiyatlarni ko'rsatish talab etiladi. Mijoz tashkilot va xizmat ko'rsatuvchi outsorsing tashkilotlari o'rtasidagi hamkorlikning dastlabki bosqichida maqsad va vazifalarni aniq belgilash nihoyatda muhimdir. Outsorser o'z mijoz va uning muammolari haqida qancha ko'proq ma'lumotga ega bo'lsa, unga shunchalik samaraliroq yechim taklif etadi.

¹ Muallif tadqiqotlari asosida ishlab chiqilgan.

Yuqorida bayon etilgan outsorsing xizmatlaridan foydalanish mexanizmidan kelib chiqqan holda, zamonaviy sharoitda uchta asosiy muammo mavjud: outsorsingdagi risklar va ularni baholash, outsorsing xizmatlarining samaradorligi va sifatini o'lchash yondashuvlari.

Qashqadaryo viloyatida 2023-yilda 3–6 yoshli bolalarni maktabgacha ta'lim tashkilotlariga qamrab olish darajasi 74,4 foizga, jumladan, 6 yoshli bolalarni maktabgacha tayyorlov tizimi bilan qamrab olish darajasi 92 foizga yetkazildi. Mintaqada davlat-xususiy sherikchiligi asosida 1 600 ta nodavlat hamda oilaviy maktabgacha ta'lim tashkilotlari tashkil etildi. Bundan tashqari, 8 000 ta nodavlat maktabgacha ta'lim tashkilotlari davlat budjeti mablag'lari hisobidan 23 nomdagi o'quv-uslubiy va didaktik materiallar bilan ta'minlandi.

Mintaqada 6 yoshli bolalar ta'limiga ehtiyoj mavjud bo'lgan hududlarni ota-onalar talablariga binoan aniqlash maqsadida maxsus elektron platforma ishlab chiqilishi rejalashtirilgan.

Maktabgacha ta'lim tashkilotlari tizimida tibbiy xizmat ko'rsatish sifatini oshirish, sog'liqni saqlashning birlamchi tizimi va maktabgacha ta'lim tashkilotlari o'rtasidagi o'zaro hamkorlik mexanizmlarini takomillashtirish ham maqsadga muvofiqdir.

1-jadval ma'lumotlaridan ko'rinib turibdiki, mintaqada maktabgacha ta'lim tashkilotlari tumanlar kesimida 3–6 yoshgacha bo'lgan bolalarni qamrab olish darajasi yildan yilga oshmoqda. Ayniqsa Qarshi, Shahrisabz, Mirishkor va Chiroqchi tumanlarida maktabgacha ta'lim tashkilotlari soni 4 barobardan 20 barobargacha oshgani kuzatilmoqda. 1-jadvalda bolalarni qamrab olish darajasi 20 foizdan 50 foizgacha oshgani ko'rsatilgan.

1-jadval. Qashqadaryo viloyatimaktabgacha ta'lim tashkilotlarining tuman va shaharlar kesimidagi qamrab olish darajasi²

№	Hududlar	MTT		Shundan		
		3-6 yoshli bolalar soni, kishi	xususiy MTT		3-6 yoshli bolalar soni, kishi	3-6 yoshli bolalarni MTT qamrab olish darajasi, %
			3-6 yoshli bolalarni MTT qamrab olish darajasi, %			
1	Shahrisabz shahri	4 571	39	2 942	25	
2	Qarshi shahri	7 996	43	3 914	21	
3	G'uzor tumani	8 030	43	4 127	22	
4	Dehqonobod tumani	2 829	19	3 592	25	
5	Qamashi tumani	6 511	25	5 302	20	
6	Qarshi tumani	6 951	34	6 919	33	
7	Koson tumani	9 166	35	6 740	26	
8	Kasbi tumani	5 823	33	4 532	25	
9	Kitob tumani	5 946	25	4 727	20	
10	Mirishkor tumani	2 804	27	3 888	38	
11	Muborak tumani	2 866	39	1 798	24	
12	Nishon tumani	6 350	46	2 837	21	
13	Chiroqchi tumani	5 330	20	6 276	24	
14	Shahrisabz tumani	7 382	37	4 283	22	
15	Yakkabog' tumani	6 862	26	8 092	31	
16	Ko'kdala tumani	3 827	19	1 726	9	
Jami		93 244	30,9%	71 695	23,8	

² Qashqadaryo viloyati statistika boshqarmasi ma'lumotlari asosida muallif tomonidan tuzilgan.

1-jadval ma'lumotlaridan ko'rinib turibdiki, Qashqadaryo mintaqasida maktabgacha ta'lim tashkilotlarining ko'p qismini xususiy va davlat sherikchilik maktabgacha ta'lim tashkilotlari tashkil etadi. Qashqadaryo viloyatida 2022-yil 3-6 yoshli bolalar soni 93244 nafarni tashkil etib, 3-6 yoshli bolalarni MTT qamrab olish darajasi 30,9 %ga teng. Ayrim tumanlarda bolalarni qamrab olish darajasi yuqori – Nishon, Qarshi, Shahrisabz va G'uzor tumanlarida 45-49 foizni tashkil etadi. Mintaqada xususiy Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida 3-6 yoshli bolalar soni 716954 kishini tashkil etib, qamrab olish darajasi juda past 23,8 foizni tashkil etmoqda. Qashqadaryo viloyati maktabgacha ta'lim tashkilotlarining tuman va shaharlar kesimida qamrab olish darajasining dinamikasi (dissertatsiyaning 1-ilovasidagi 1-jadvalga qarang).

Ushbu jadval ma'lumotlaridan ma'lum bo'lishicha oxirgi yillarda Qashqadaryo mintaqasida 3-6 yoshli bolalarni maktabgacha ta'lim tashkilotlarida qamrab olish darajasi tumanlar kesimida yuqori darajaga erishilgan. Ayniqsa, Nishon, Shahrisabz va Yakkabog' tumanlarida 3-6 yoshli bolalarni qamrab olish darajasi 5-8 martagacha oshganini ko'rishimiz mumkin, G'uzor, Kasbi, Kitob, Qarshi, Muborak tumanlarida esa 4-5 martagacha qamrab olish darajasi oshgan. Shuning uchun ham Qashqadaryo mintaqasida 4,11 martaga o'sganligini ko'rishimiz mumkin. Buning asosiy sababi maktabgacha ta'lim tashkilotlarida yosh bolalarni tarbiyalash, bilim berish va maktabga tayyorlash jarayoni yaxshi yo'lga qo'yilganligidan dalolat beradi, ammo mintaqadagi 3-6 yoshli bolalarni MTT (maktabgacha ta'lim tashkilotlari)da qamrab olish darajasi Samarqand, Buxoro va Farg'ona viloyatlariga qaraganda past ekanligi aniqlandi. Qashqadaryo mintqasida 3-6 yoshli bolalarning umumiy soni 298311 kishini tashkil etib, bu ko'rsatkich 2018-yilga nisbatan 56468 nafarga bolalar ko'payganligini va maktabgacha ta'lim tashkilotlariga oshganligidan dalolat beradi.

XULOSA VA TAKLIFLAR

Bizning fikrimizcha, outsorsing xizmatlaridan maktabgacha ta'lim tashkilotlarida foydalanish mexanizmi quyidagicha shakllantiriladi: outsorsingning maqsadi va vazifalarini ishlab chiqish bilan bog'liq bo'lgan mijoz tashkilotlarning mantiqiy harakatlari tizimi; boshqaruv tamoyillari, funksiyalari va usullarini aniqlash; outsorsing tashkilotini tanlash; shartnoma tuzish va uning barcha bosqichlarida minimal risklar bilan bajarilishini nazorat qilish; maxsus tashkiliy tuzilma – vakolatlar markazi yordamida ko'rsatiladigan xizmatlarning yuqori samaradorligi va sifatini ta'minlash.

Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida outsorsing xizmatlarining samaradorligini baholash zarurati ilmiy asoslandi. Tadqiqot natijalariga ko'ra, outsorsing xizmatlari samaradorligini baholashda qimmat usul tanlandi, bu ichki birlikni saqlash xarajatlari va outsorsing xarajatlarini solishtirish imkonini berdi. Bunday taqqoslashning mumkin bo'lgan variantlari ko'rsatildi va ularning o'ziga xos turi (to'liq yoki qisman outsorsing) bilan outsorsing xizmatlari foydasiga qaror qabul qilish haqida ilmiy asoslangan xulosa chiqarildi.

Bundan tashqari, maktabgacha ta'lim tashkilotlarida outsorsing xizmatlari sifatiga umumiy standart yondashuvlar asosida outsorsingning mualliflik ta'rifi shakllantirildi. Shu bilan birga, xizmat sifatini baholashda ikkita asosiy komponent ajratib ko'rsatildi: outsorsing xizmatlaridan foydalanishda moddiy omil va inson omilidan foydalanish zarurligi asoslab berildi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2022-yil 28-yanvardagi PF-60-sonli "2022–2026-yillarga mo'ljallangan Yangi O'zbekistonning Taraqqiyot strategiyasi to'g'risida"gi Farmoni // <https://lex.uz/docs/5841063>
2. Gilmiyarova M.R. Muammolar va buxgalteriya outsorsingini rivojlantirish istiqbollari // Vestnik VGU. Seriya: Ekonomika i upravleniye, 2017. – № 2. – B. 76–80.
3. Fedorova Ye.A., Yermolov A.B. Zamonaviy tendensiyalarni tahlil qilishda buxgalteriya hisobi outsorsingi // Finansovaya analitika: problemy i resheniya. – 2016. – № 27. – B. 4–14.
4. Korneychik M., Lyasuskaya N. Belarus Respublikasida buxgalteriya outsorsingini rivojlantirish [Elektron resurs]. – Rejim dostupa: http://Sophus.at.ua/publ/2016_03_31_iviv/sekcia_section/122-1-0-1848. – Murojaat sanasi: 02.05.2018.
5. Vasilyev A.S., Mirgorodskaya T.B. Rossiyada buxgalteriya hisobi outsorsingi: muammolar va istiqbollar // Xalqaro ilmiy-tadqiqot jurnali. – 2015. – № 1, qism 2. – B. 19–21.
6. Yeskova L.F., Drozd A.M., Manevich A.V. Belarus Respublikasida outsorsing [Elektron resurs]. – Rejim dostupa: http://эиб.бсу.бй/битстрем/123456789/89793/1/дрозд_маневич_сборник11Жом1.пдф. – Murojaat sanasi: 12.03.2017.
7. Pardayev M.Q. Xizmat ko'rsatish, servis va turizm sohalarini rivojlantirish: muammolar va ularning yechimlari. – T.: Iqtisod-moliya, 2008. – 260 b.
8. Urazov B.K. va boshqalar. Xizmat ko'rsatish sohasi korxonalarida buxgalteriya hisobi va auditing dolzarb masalalari. – T.: Iqtisodiyot, 2011. – 260 b.
9. Ergasheva N. Outsorsing xizmatlarining iqtisodiy mohiyati va ahamiyati // "Servis" ilmiy-amaliy jurnali. – Samarqand, 2023. – № 1. – B. 91–95. (08.00.00; №20).
10. Ergasheva N. Outsorsing xizmatlari bozorini baholash // Xorazm Ma'mun akademiyasi axborotnomasi. – 2023. – 3/2, № 21. – B. 191–193. (OAK 08.00.00 – Iqtisodiyot fanlari; Milliy nashr №21).

11. Ergasheva N. Analysis of risk, effectiveness and quality assessment of using outsourcing services in preschool educational organizations // Journal of Management Value & Ethics. <https://www.jmveindia.com/journal/> Oct–Dec. 2023. Vol.13 № 04. – P. 47–53. (08.00.00; №6).
12. Ergasheva N. Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida outsorsing xizmatlarini iqtisodiy baholashning "X2S" mexanizmini shakllantirish yo'nalishlari // «Servis» ilmiy-amaliy jurnali. – Samarqand, 2023. – № 4. – B. 91–95. (08.00.00; №20).

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Ingliz tili muharriri: Feruz Hakimov

Musahhih: Zokir ALIBEKOV

Sahifalovchi va dizayner: Oloviddin Sobir o'g'li

2025. aprel. № 3. navbatdan tashqari son

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelmasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

Mazkur jurnalda maqolalar chop etish uchun quyidagi havolalarga maqola, reklama, hikoya va boshqa ijodiy materiallar yuborishingiz mumkin.
Materiallar va reklamalar pullik asosda chop etiladi.

El.Pochta: sq143235@gmail.com

Bot: @iqtisodiyot_77

Tel.: 93 718 40 07

Jurnalga istalgan payt quyidagi rekvizitlar orqali obuna bo'lishingiz mumkin. Obuna bo'lgach, @iqtisodiyot_77 telegram sahifamizga to'lov haqidagi ma'lumotni skrinshot yoki foto shaklida jo'natishingizni so'raymiz. Shu asosda har oygi jurnal yangi sonini manzilingizga jo'natamiz.

"Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali 03.11.2022-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №566955 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: №046523. PNFL: 30407832680027

Manzilimiz: Toshkent shahar, Mirzo Ulug'bek tumani
Kumushkon ko'chasi, 26-uy.

Jurnal sayti: <https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz>